

I. ŽIVOT S ČLOVEKOM A V ĽUDSKÝCH SÍDLACH

Ľudské sídla a ich okolie

1. a) šľachtenie, b) kríženie, c) plemeno, d) odroda
2. ovocný sad – jablň, zeleninová záhrada – brokolica, domácnosť – cyklámen, park – tuja, vinohrad – vinič
3. Ľudské sídla sú životným prostredím nielen človeka, ale aj mnohých ďalších organizmov. Niektoré organizmy žijúce v ľudskom prostredí sú pre človeka nežiaduce. V domácnostiach ľudia pestujú izbové rastliny, ako napríklad cyklámen alebo senpólia. V akváriách chovajú akváriové ryby, v teráriách hady, vo voliérach papagáje. Na farmách ľudia chovajú hospodárske zvieratá, ktoré sú pre nich zdrojom potravy alebo surovín. Pre mäso a mlieko sa chovajú hovädzí dobytok, ovce, kozy, pre vajcia sa chovajú kury, pre perie zase kačice a husi. Ovce sú zdrojom kvalitnej vlny. Kone sa v minulosti využívali na prácu v lese, v súčasnosti slúžia najmä na športové účely. Vo svojom okolí človek vytvára ovocné alebo zeleninové záhrady. Pestuje v nich rôzne druhy ovocia a zeleniny. V okrasných záhradách a parkoch vysádza okrasné byliny a dreviny na skrášlenie životného prostredia. Oblúbenými prvkami v parkoch sú fontány, ktoré poskytujú v lete príjemné osvieženie.

4.

Mikroorganizmy žijúce s človekom

1. P: rozkladné baktérie – podporujú rozklad nestrávenej potravy, kvasné baktérie – kvasia ovocné šťavy, mliečne baktérie – podporujú obranyschopnosť organizmu; kvasinky – rozkladajú cukor, hľuzkové baktérie – obohacujú pôdu o dusíkaté látky
N: papleseň štetkovitá – obmedzuje rast baktérií, plesň hlavičkatá – vytvára biele povlaky
2. možné tvary baktérií: guľovitý, tyčinkovitý, retiazkovitý, špirálovitý, strapcovitý
obrázky: samostatná práca
3. mliečne baktérie: smotana, jogurt, syr

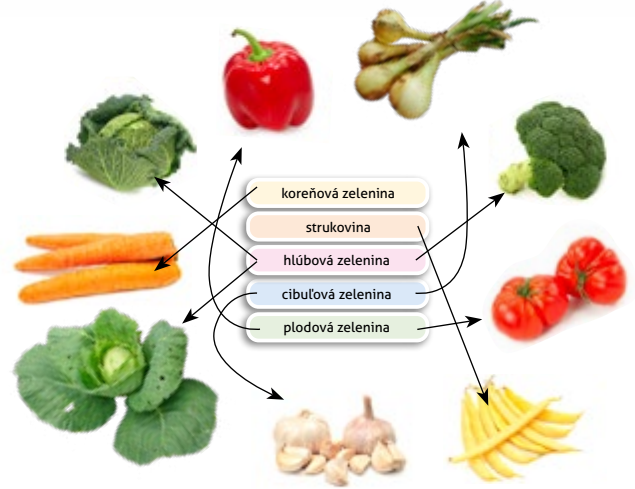
kvasné baktérie: ocot

kvasinky: chlieb a pečivo, pivo

4. a) nie, b) nie, c) áno, d) nie, e) nie, f) áno, g) nie
5. samostatná práca

Rastliny pestované v záhradách

1. cibuľová zelenina, hlúbová zelenina, plodová zelenina, koreňová zelenina
chýbajúca skupina: listová zelenina, strukoviny
2. kapusta, kaleráb, karfiol
ďalšie druhy hlúbovej zeleniny: kel, brokolica
- 3.

4. a, d, f
5. koreňová zelenina – petržlen – koreň
strukovina – fazuľa – semená
hlúbová zelenina – karfiol – kvet
cibuľová zelenina – cibuľa – podzemné listy
plodová zelenina – rajčiak – plody
6. a) šošovica je strukovina, ostatné hlúbová zelenina
b) fazuľa je strukovina, ostatné cibuľová zelenina
c) pažítka je cibuľová zelenina, ostatné koreňová zelenina
7. samostatná práca

Ovocné rastliny

1.
  - malvica
  - kôstkovica
  - bobuľa

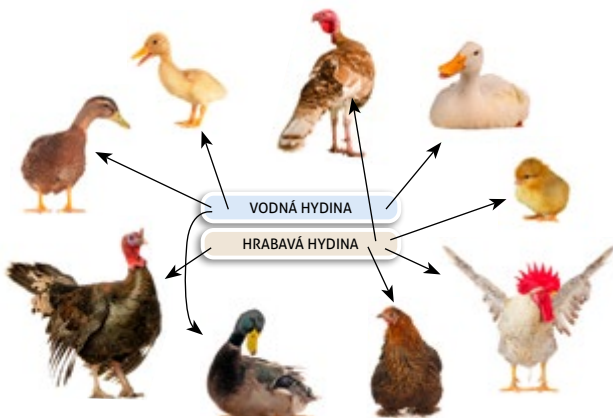
2. ovocné rastliny
3. a) náročné, nízky
b) letné, zimné odrody jabloní, letné, jesenné, zimné odrody hrušiek
4. kôstkovica: marhuľa, slivka, broskyňa, čerešňa
malvica: hruška, jablko
bobuľa: egreš, ríbezľa, vinič
5. a) jablň, b) slivka, c) egreš, d) hruška, e) jahoda
6. a) nie, b) áno, c) nie, d) nie, e) nie

Včelárstvo, rybárstvo a rybnikárstvo

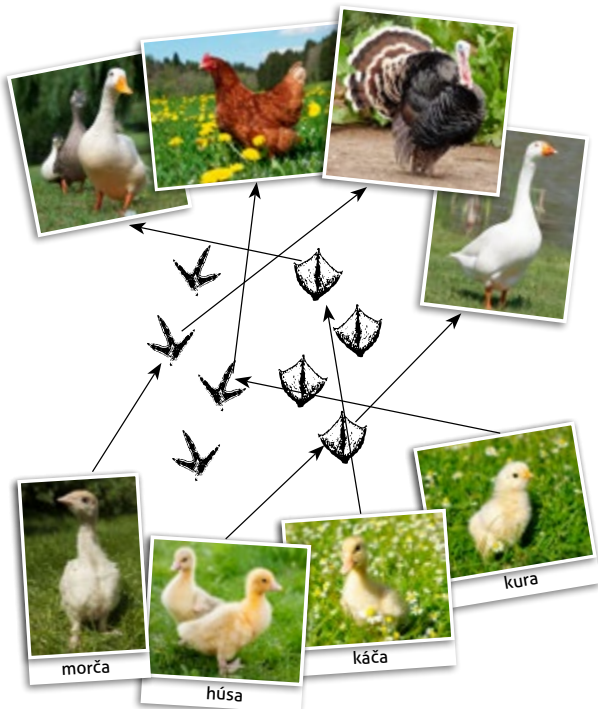
- vajíčko – 1, larva – 2, kukla – 3, dospelý jedinec – 4
včelie spoločenstvo: kráľovná, robotnica, trúd
- nektár
- a) matica – nepatrí do vývojového cyklu včely
b) hadí jed – nie je produktom včiel
c) delfín – nie je sladkovodná ryba, delfín je cicavec
d) medúza – nesúvisí s rybárstvom a rybnikárstvom
- sladkovodné ryby: 1. štika, 2. pstruh, 3. kapor, 4. úhor, 5. ostriež, 6. lipieň
- rybárstvo – ochrana a lov rýb, rekreačný rybolov – oddychová činnosť človeka, športový rybolov – súťaženie v love rýb

Chovateľsky významné vtáky

1.

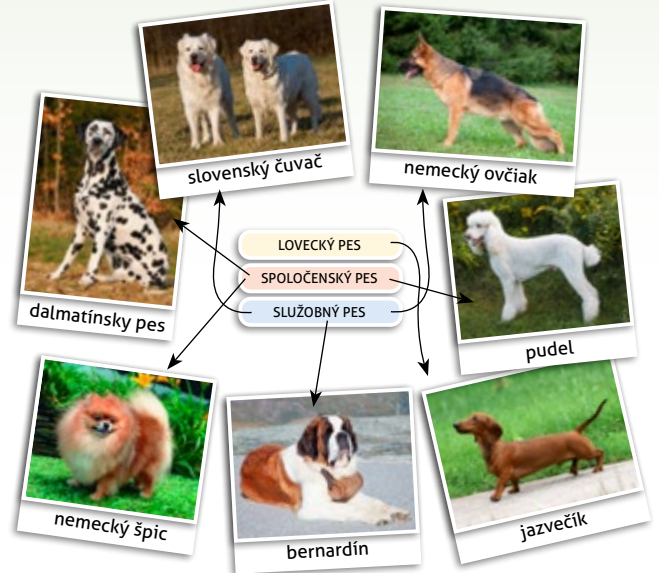

- a) áno, b) nie, c) áno, d) áno, e) nie
- Kura domáca pochádza z kury divej. Jej nohy sú prispôsobené na hrabanie. Chová sa najmä pre kvalitné mäso. Morka domáca sa živí rastlinnou potravou, obilím a trávou. Samica je menšia ako samec, samec – moriak vydáva hundravý zvuk. Kačica domáca má nohy prispôsobené na plávanie. Chová sa najmä pre perie.
- 4.

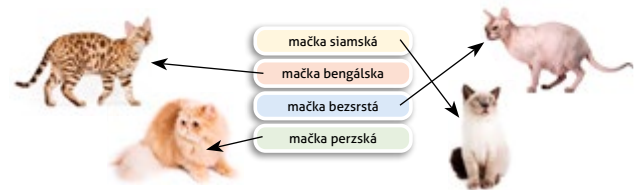
Blízki spoločníci človeka

- pes: dobrý zrak, čuch, nevťahuteľné pazúry
mačka: dobrý zrak, sluch, vtiahuteľné pazúry
- 2.

3. spoločníci a priatelia

4.

- a) morča nie je akváriová ryba, ostatné sú akváriové ryby
b) závojnatka nie je cicavec, ostatné sú cicavce
c) fuzáč nie je cudzokrajný vták chovaný v kletke
d) andulka nie je plemeno psa
6. samostatná práca

Chovateľsky významné cicavce

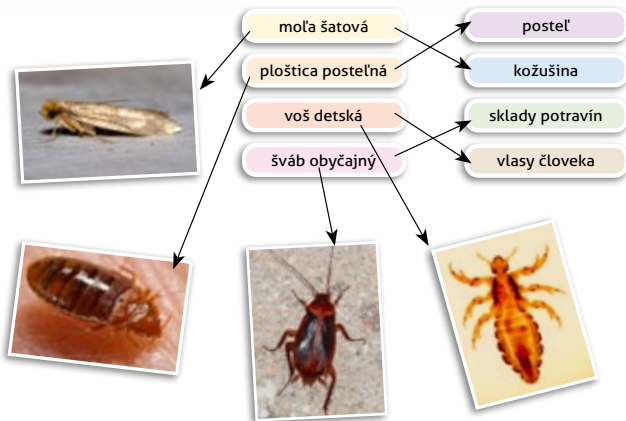
- zľava doprava: ovca – K, R; tur domáci – K, R; kôň – K; ošípaná – K; králik – H; koza – K, R
- tur: mäso, mlieko, koža, rohy
ošípaná: mäso, masť, koža
koza: mäso, mlieko, koža, rohy
ovca: mäso, mlieko, koža, rohy, vlna
- a) syr, bryndza, žinčica; b) syr, tvaroh, smotana, jogurt
- kozľa – koza – cap, jahňa – ovca – baran, teľa – krava – býk, žriebä – kobyľa – žrebec, odstavča – prasnica – kanec
- salaš, bača, košiar, pasienok, valach
vysvetlenie významu: samostatná práca

Nežiaduce živočíchy v domácnosti a pre človeka

- hnida – vajíčko vši detskej, prilepené na vlasoch dieťaťa
cudzopasník – živočích, pre ktorého sú iné organizmy životným priestorom a zdrojom potravy
hlísta – nežiaduci živočích, parazitujúci v tenkom čreve detí
mrla – nežiaduci živočích, žijúci v hrubom čreve hostiteľa – organizmus, na povrchu alebo vnútri ktorého žije parazit

prevencia – súbor opatrení, ktoré sú zamerané na zabránenie prenosu nákazy
dezinsekcia – postup, pri ktorom sa rôznymi prostriedkami ničí nežiaduci hmyz

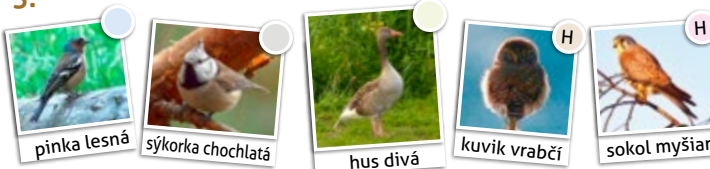
- dezinsekcia – spôsob chemického ničenia hmyzu
zásady prevencie: dodržiavanie hygieny, umývanie ovocia a zeleniny, pravidelná výmena bielizne, nepiť vodu z neznámeho zdroja
- správne tvrdenia: b, d, e
chyby: a) sploštené telo, skákaním
c) cicajú krv človeka alebo iných cicavcov
-

- Pred vnútornými parazitmi sa chráni dodržiavaním týchto opatrení: ruky si umývajú vždy po použití toalety, po každej hre so psom alebo mačkou a vždy pred jedlom. Večer sa pravidelne sprchujú. Denne si vymieňajú osobnú bielizeň. Ovocie a zeleninu pred konzumovaním dobre umy. Ovocie a zeleninu nakupujú voľne aj balené. Nikdy nepijú vodu z neznámeho zdroja.
- švehla obyčajná – nie je cudzopasník (parazit) človeka

Nežiaduce cicavce v okolí ľudských obydí

- chemický spôsob ničenia – jedovaté látky
mechanický spôsob ničenia – odchytné pasce
biologický spôsob ničenia – prirodzený nepriateľ
- myš (vľavo): hlodavé zuby, veľká rozmnožovacia schopnosť, chvost s krátkymi chĺpkami rovnako dlhý ako telo
potkan (vpravo): hlodavé zuby, veľká rozmnožovacia schopnosť, neosrstý chvost kratší ako telo
-

- krysa

Živočíchy v okolí ľudských sídel

- po riadkoch:
mlynárik (N); belorítka (U); vrabec (U); lastovička (U);
osa (U, N); škorec (U, N); holub (N); lienka (U);
obaľovač (N); drozd (U); hrdlička (N)
zdôvodnenie: samostatná práca
- kúsky plodov, semená, kúsky tuku, slnečnica

Chránené živočíchy v blízkosti človeka

- čmeľ zemný – ropucha zelená
ropucha zelená – jašterica zelená
jašterica zelená – sokol myšiár
ropucha bradavičnatá – jež bledý
sokol myšiár – bocian biely
jež bledý – podkovár malý
bocian biely – ropucha bradavičnatá
podkovár malý – čmeľ zemný
- podkovár malý

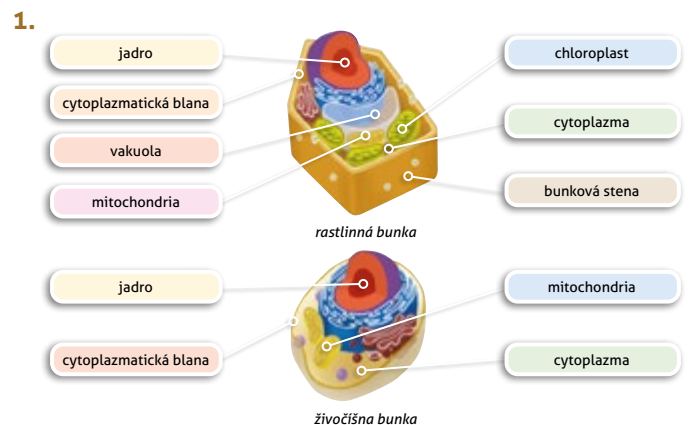
Otestuj sa

- b, 2. c, 3. d, 4. a, 5. c, 6. d, 7. a, 8. c, 9. a, 10. a, 11. c, 12. a, 13. b, 14. a, 15. c, 16. a, 17. b, 18. a, 19. a, 20. a

II. ŽIVÉ ORGANIZMY A ICH STAVBA

1. ZÁKLADNÁ ŠTRUKTÚRA ŽIVOTA – BUNKA

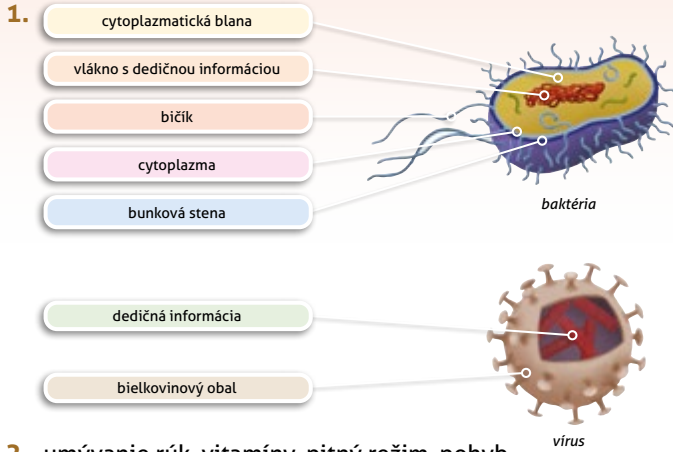
Rastlinná a živočíšna bunka

- vakuola, b) bunková stena, c) jadro, d) cytoplazmatická blana, e) cytoplazma
  - Bunky zelených rastlín vytvárajú pri fotosyntéze z anorganických látok organické.
  - Pri fotosyntéze vzniká cukor a do ovzdušia sa uvoľňuje kyslík.
  - Chloroplasty sú schopné prijímať a spracovávať slnečnú energiu.
  - Mitochondrie v bunkách zabezpečujú dýchanie.
  - Jadro obsahuje jadierko a informácie o dedičných vlastnostiach.
- Robert Hooke
- rastlinná bunka: cytoplazmatická blana, bunková stena, mitochondrie, jadro, cytoplazma, vakuola, chloroplasty
živočíšna bunka: cytoplazmatická blana, mitochondrie, jadro, cytoplazma
- a) organely, b) stavebná, c) rôzna, d) odlišný, e) spracovanie, f) v jadre, g) elektrárne
- Slimák nie je jednobunkový organizmus.

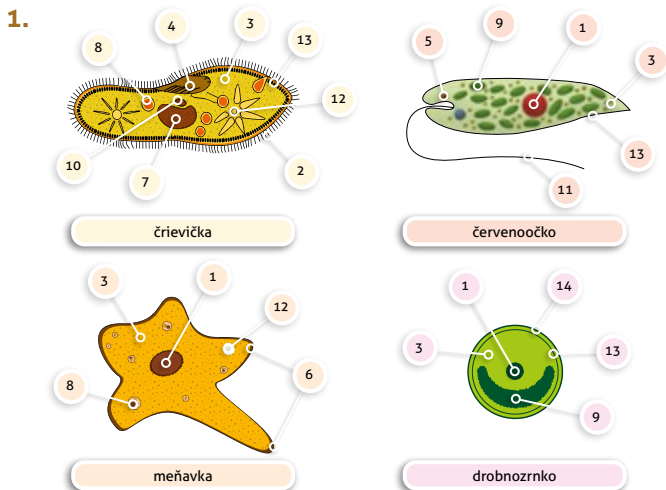
2. VNÚTORNÁ ORGANIZÁCIA TELA ORGANIZMOV

Vírusy a baktérie

- umývanie rúk, vitamíny, pitný režim, pohyb
- imunita
- vírusové ochorenia: chrípka, žltáčka, zápal mozgových blán, zápal pľúc, AIDS, kiahne, osýpky, detská obrna
- bakteriálne ochorenia: týfus, salmonelóza, zápal stredného ucha, zápal priedušiek, tuberkulóza, zápal pľúc, tetanus
- tuberkulóza, chrípka, žltáčka, tetanus, čierny kašeľ
- a) ovčie kiahne, osýpky; b) žltáčka; c) dezinfekcia

Jednobunkové organizmy

- pravdivé tvrdenia: c, e
opraviť:
a) Jednobunková riasa drobnozrnko tvorí zelené povlaky na vlhkej kôre stromov, múroch, plotoch.
b) Jednobunkové živočíchky sa nazývajú prvoky.
d) Jednobunková riasa chlorela žije v sladkej vode.
- meňavka – panôžky
črievička – brvy
červenoočko – bičik
- nepohlavné rozmnožovanie – delenie
pohlavné rozmnožovanie – spájanie
nákrsky a vysvetlenia: samostatná práca
- pomáha pri biologickom čistení potokov, riek, vodných nádrží

- Telo jednobunkových organizmov tvorí jediná bunka, ktorá vykonáva všetky životné funkcie. Jednobunkové organizmy sú rozšírené najmä vo vlhkom prostredí. Stavba tela rastlinných a živočíšnych jednobunkovcov je odlišná. Jednobunkové rastliny sa zásadne odlišujú od jednobunkových živočíchov spôsobom výživy. Chlorela a meňavka sú súčasťou planktónu.

Mnohobunkové organizmy

- A – bunka, B – sústava orgánov, C – orgán, D – tkanivo, E – organizmus, F – pletivo
rastlina: A → F → C → E
živočích: A → D → C → B → E
- a) tuk z mazovej žľazy chráni srst pred premočením vodou
b) samičky, ktoré sedia na vajciach sú takto chránené pred nepriateľom
c) okrem dýchania pľúcami dospelé obojživelníky dýchajú aj kožou
d) trhanie mäsa, uchmatnutie koristi
e) sliz znižuje trenie vody a umožňuje tak rýchle plávanie,
f) žijú aj na súši a viečko zabráni vyschnutiu oka
g) splynutie s lúkou
h) umožňujú plávať
- pletivo: krycie, delivé, vodivé
tkanivo: spojivové, svalové, kostné, nervové
- a) list, koreň, stonka, kvet
b) sval, kosť, pľúca, srdce, mozog, žalúdok, obličky
- zhora nadol: list, kvet, stonka, koreň
chýbajúci orgán: plod so semenom (semenami)
- samostatná práca

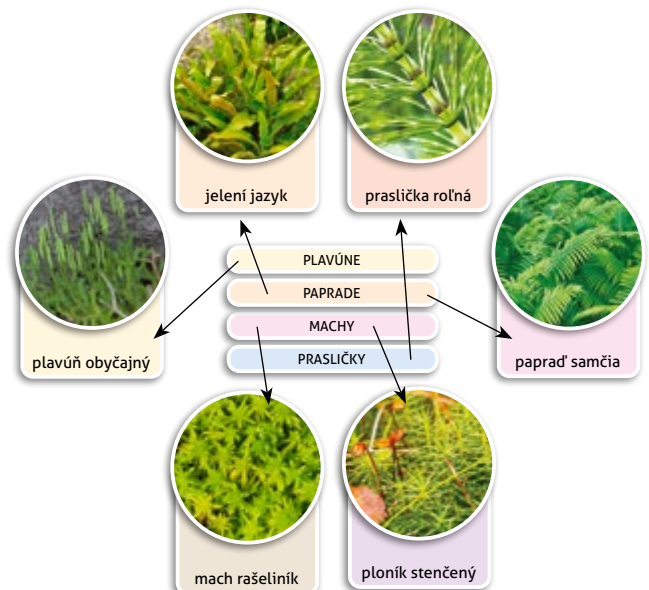
Otestuj sa

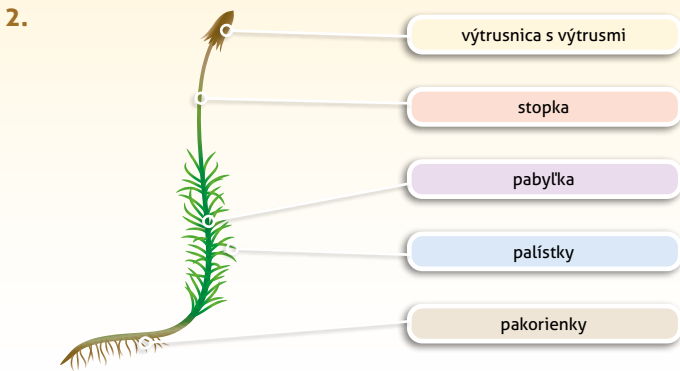
1. b, 2. a, 3. b, 4. a, 5. b, 6. b, 7. c, 8. a, 9. a, 10. b

3. VNÚTORNÁ STAVBA TEĽA RASTLÍN A HÚB

Stavba tela nekvitnúcich rastlín

1.

3. a
4. praslička, mach, papraď
5. nekvitnúce rastliny: praslička močiarna, papraď samčia, ploník stenčený, plavúň pučivý

Stavba tela kvitnúcich rastlín. Koreň

1. cievné zväzky → dužina → pokožka → koreňové vlásky
2. zľava doprava: nitkovitý koreň – mak siaty, valcovitý koreň – chren, kuželovitý koreň – mrkva, repovitý koreň – repa červená, zväzkovitý koreň – cibuľa
3. a) nie, b) áno, c) nie, d) áno, e) nie, f) nie, g) nie
4. a) krycieho, b) vlásky, c) rýchlo

Stonka

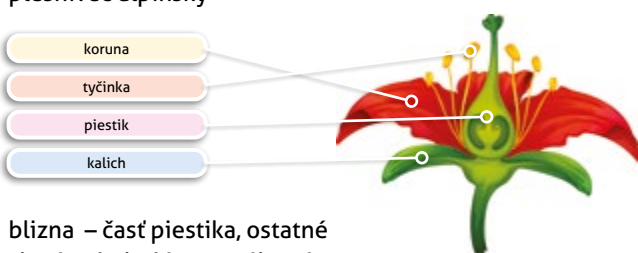
1. drewná časť cievných zväzkov – prúdenie anorganických látok z koreňa do listov
lyková časť cievných zväzkov – prúdenie organických látok z listov do koreňov (alebo do plodov)
2. dreviny: javor, jedľa, lipa, vrbá, dub
byliny: jahoda, prvosenka, podbeľ, záružlie, jačmeň, skorocel, snežienka, mak, tulipán
3. zľava doprava: byl' – zvonček, stvol – púpava, steblo – pšenica, podzemok – kosatec

List

1. a) nie, b) nie, c) áno, d) nie
2. potrebné pre fotosyntézu: voda, oxid uhličitý, slnko
výsledok fotosyntézy: cukor, kyslík
3. breza: jednoduchý list, celistvá čepel'
agát: čepel' zložená z lístkov
obrázky: samostatná práca
4. čepel' – plochá časť listu; žilka – cievný zväzok (vedie živiny); žilnatina – všetky žilky spolu; stopka – časť listu, ktorá pripája čepel' listu na stonku; prieduch – otvorček v pokožke listu; chlorofyl – zelené farbivo

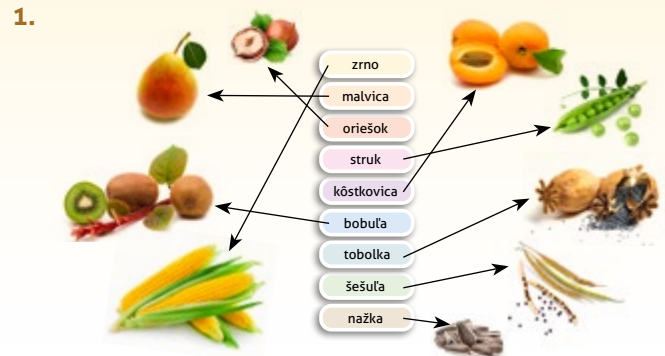
Kvet

1. plesnivec alpínsky
- 2.

3. blizna – časť piestika, ostatné slová vyjadrujú typy súkvetí

Plod a semeno

2. suché plody pukavé: struk, tobolka, šešuľa
suché plody nepukavé: zrna, oriešok, nažka
dužinaté plody: malvica, kôstkovica, bobuľa
3. vitamíny, minerály, bielkoviny, tuky, cukry, vláknina

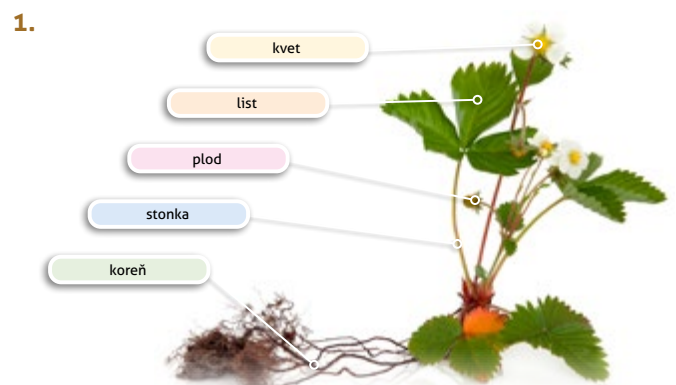
Rast a vývin semena

1. opelenie → oplodnenie → napúčanie → prasknutie → klíčenie
2. Z klíčiacej rastliny vyrastie fazuľa – poznáme to podľa toho, že fazuľa má dva klíčne listy.
fazuľa – vľavo (označiť X)
tulipán – v strede, konvalinka – vpravo
Tulipán aj konvalinka majú 1 klíčny list.
3. klíčenie semena: voda, vzduch, teplo
rast rastliny: voda, vzduch, svetlo, teplo
4. a) fazuľa – má dva klíčne listy, ostatné majú 1 klíčny list
b) konvalinka – má jeden klíčny list, ostatné majú dva klíčne listy

Rozmnožovanie rastlín

1. zľava doprava: narcis – cibuľa, cesnak kuchynský – cibuľa, ľuľok zemiakový – hľuzy, jahoda obyčajná – poplasy, veterinica hájna – podzemok
2. a) fialka, b) jahoda, c) lieska
3. pohlavné rozmnožovanie: tyčinky, semeno, semenník, piestik, vajčička, plod, peľové zrnká
nepohlavné rozmnožovanie: stonka, koreň, list, hľuza, cibuľa, podzemok, poplasy
4. samostatná práca

Rastlinné telo ako celok

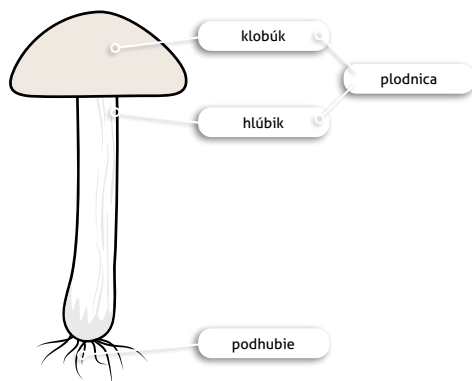
- list, koreň, stonka
- koreň – upevňovanie rastliny v pôde
stonka – vedenie živín a vody
list – dýchanie, fotosyntéza a vyparovanie vody
kvet – opelenie
plod a semeno – rozmnožovanie

- koreň (K), stonka (K), list (K), pakorienky (M), pabyl'ka (M), palísky (M), stopka (M), výtrusnica (M), kvet (K), plod (K)

Huby s plodnicou

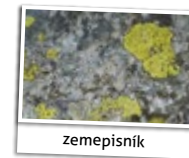
- zľava doprava: bedľa vysoká – D, hríb satanský – J, kozák osikový – D, muchotrávka zelená – J, pestrec obyčajný – J, pečiarica poľná – D, kuriatko jedlé – D, plávka zelenkastá – D, muchotrávka červená – J, muchotrávka tigrovaná – J
- Huby nezaraďujeme medzi rastliny, pretože v nich neprebíha fotosyntéza a neobsahujú chlorofyl. Časť huby, ktorá sa zbiera, sa nazýva plodnica a pri zbere sa v zemi necháva podhubie. Plodnica je zložená z klobúka a hlúbika. Na spodku klobúka sa nachádzajú výtrusnice. V nich sa nachádzajú výtrusy, ktoré slúžia hubám na rozmnožovanie.
- semená – nie sú časťou tela huby
- znázornené nie sú: lupene, závoj, plachtička, pošva

- b
- symbióza

Iné huby a lišajníky

- lišajníky: rozmnožovanie odlomenými časťami tela, nachádzajú sa len v čistom životnom prostredí, telo tvorí huba a riasa
kvasinky: jednobunková huba, výroba piva, vína, pekárenských výrobkov, rozmnožovanie pučaním
plesne: mnohobunková huba, rozmnožovanie výtrusmi
2. plesne – telo zložené z mnohobunkových vlákien a výtrusnic
kvasinky – celé telo tvorené jednou bunkou
lišajníky – telo zložené z hubových vlákien, medzi ktorými sú umiestnené jednobunkové zelené riasy
3. huby s plodnicami – mnohobunkové: 2, 4, 6, 7, 8, 9
huby bez plodníc – mnohobunkové: 1, 3
huby bez plodníc – jednobunkové: 5
4. podhubie, výtrusy
5. huby s rúrkami: 2, huby s lupeňmi: 4, 6, 7, 8, 9
6.

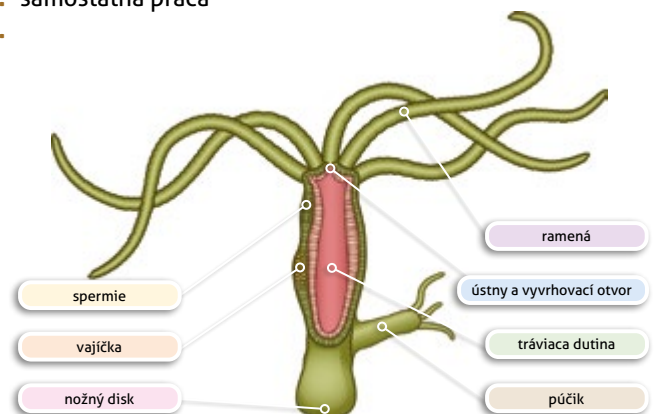
Otestuj sa

1. a, 2. b, 3. a, 4. c, 5. a, 6. b, 7. b, 8. b, 9. a, 10. a, 11. a, 12. c, 13. a, 14. d, 15. c, 16. b, 17. b, 18. c, 19. a, 20. c

4. VNÚTORNÁ STAVBA TELA BEZSTAVOVCOV

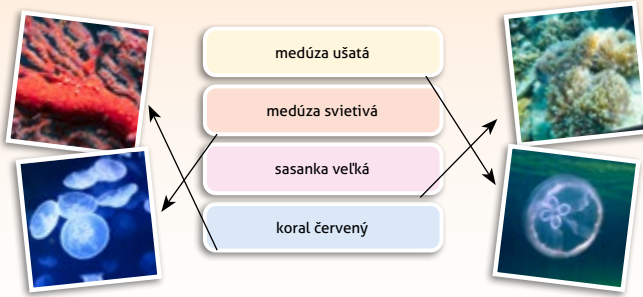
Drobné vodné živočíchy – prhlivce

- nezmary
- a) tráviaca sústava
b) vylučovacia sústava, tráviaca sústava (1 otvor)
c) dýchacia sústava
d) nervová sústava
e) rozmnožovacia sústava
f) pohybová sústava
g) krycia sústava
- samostatná práca
-

5. oddelené pohlavie, jednobunkový živočích, potravná vakuola

6.

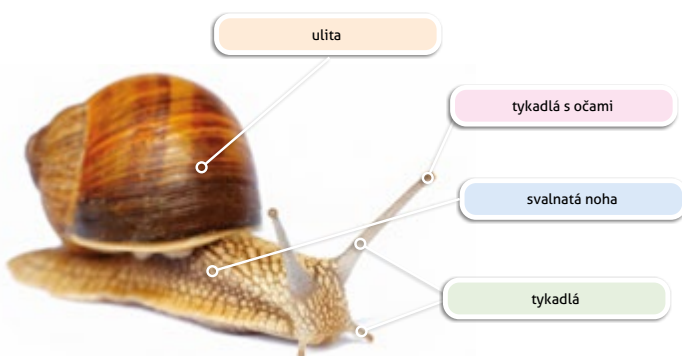

Vnútrotné parazity – ploskavce a hlístovce

1. pásomnica dlhá: mám ploché telo, nachádzam sa v tenkom čreve, moje larvy sa prevrtaním čreva roznesú do tela krvným obehom, živiny prijímam celým povrchom tela, môžem dosahovať dĺžku až niekoľko metrov
hlísta detská: samičky dosahujú dĺžku 40 cm a samčekovia 25 cm, nachádzam sa v tenkom čreve, mám valcovité telo, mám pružné telo na konci zúžené, moja tráviaca sústava má dva otvory, moje larvy putujú krvou do pľúc a dráždia dýchacie cesty
2. a) vajíčka a spermie
b) obojpohlavný
c) samčeka
3. mrla ľudská – nedostatočná hygiena rúk
hlísta detská – voda, zle umyté ovocie a zelenina
pásomnica dlhá – nedostatočne tepelne upravené mäso
4. ploskavce: háčiky, články, tenké črevo, prísavky, svaly, larvy, uhor, vajíčka, hostiteľ, ploché telo, medzihostiteľ
hlístovce: ústny otvor, tenké črevo, pľúca, valcovité telo, hltan, análny otvor, larvy, vajíčka, tráviaca rúra, hostiteľ, pohlavná dvojtvarosť
5. pásomnica: 1. stolica (prenos vajíčok)
2. medzihostiteľ (dobytok a ošípané)
3. larvy v mäse (uhor)
4. človek (tenké črevo)
hlísta: 1. stolica (prenos vajíčok)
2. nakazená potrava (voda, neumyté ovocie a zelenina)
3. človek (tenké črevo a pľúca)
4. vajíčka (tenké črevo)

Živočíchy so schránkou – mäkkýše

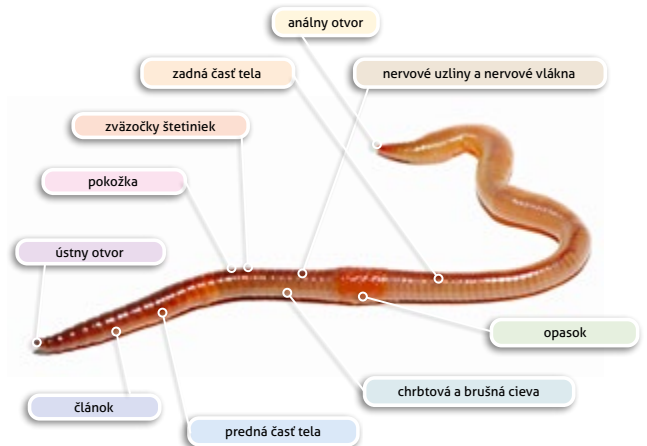
1.

2. ulita: slimák záhradný, slimák stepný, slimák pásikavý, močiarka živorodá, slimák meňavý, vodniak vysoký, kotúľka veľká
dve lastúry spojené väzivom: korýtko rybníčne, perlorodka riečna, korýtko maliarske, šklabka veľká, korýtko riečne
3. tráviaca sústava: ústa a drsný jazýček, žalúdok, črevo, pečeň, análny otvor
nervová sústava: uzlinová, tvorená uzlinami a nervovými vláknami, ktoré spájajú zmysly zrak, hmat, čuch
4. šklabka veľká (vľavo): nepriamy vývin cez vajíčka a larvy
slimák záhradný (vpravo): priamy vývin cez vajíčka
5. slimák záhradný: ulita, dva otvory (ústny, análny), pľúcny vak, suchozemské prostredie
šklabka veľká: žiabre, lastúra, tri otvory (prijímací, ústny, vyvrhovací), vodné prostredie
6. a) obojpohlavný
b) u každého jedinca
c) u každého jedinca

Živočíchy s obrúčkami – obrúčkavce

1.

- nezakreslené sústavy: pohybová, nervová, obehová
2. negatívna fototaxia
  3. Obrúčkavce žijú vo vode, v bahne, ale aj v pôde. Spoločným znakom všetkých obrúčkavcov je telo tvorené množstvom článkov, ktoré sú vo vnútri oddelené priehradkami. Najznámejšími zástupcami sú dážďovky. Pohyb umožňujú drobné štetinky, ktoré sú umiestnené na obrúčkach. Obrúčkavce nemajú vyvinuté zmyslové orgány. Dýchajú celým povrchom tela.
  4. žije v pôde: dážďovka
žije vo vode: bahenník, pijavica
  5. svetlolicitlivé bunky
  6. ústny otvor neslúži na pohyb, nepodieľa sa na pohybe, ostatné sa podieľajú na pohybe

Živočíchy s článkovaným telom – článkonožce

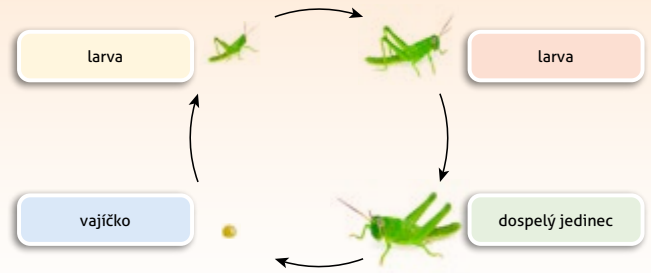
- kmeň: článkonožce**
 triedy: pavúkovce, hmyz, kôrovce
 zástupcovia: pavúkovce – kosoc domový, kliešť obyčajný, strehúň škvrnitý, križiak obyčajný
 hmyz – šidlo veľké, bystruška medená, krtonôžka obyčajná, osa útočná
 kôrovce – kreveta baltická, krab pustovník, dafnia štíhla, cyklop obyčajný
- a) hlavohruď a bruško, stopka; b) snovacími; c) jedová; d) nerastie; e) vonkajšiu; f) kyslík; g) bruška; h) na čistotu
- snovacie bradavice: vylučujú tekutinu, z ktorej vzniká pavučina, pavúkovce – križiak obyčajný
 chvostová plutvička: pohyb dozadu, kôrovce – rak riečny
 hmatadlá: zmyslová funkcia, pavúkovce
 pancier: chráni, kôrovce

- klepetá: lovenie potravy, obrana, kôrovce
 jedová žľaza: omráčenie koristi, pavúkovce
 hrebienkovité pazúriky: pohyb v pavučine, pavúkovce
 pľúcne vaky: dýchanie, pavúkovce
 tykadlá: zmyslová funkcia (čuch, hmat), kôrovce
 žiabre: dýchanie, kôrovce
 klepietka: obsahujú jedovú žľazu na omráčenie koristi, pavúkovce
 stopka: spája hlavohruď a bruško, pavúkovce
- ústny otvor → hltan → žalúdok → črevo → análny otvor
  - mimotelové trávenie – trávenie potravy mimo tela (napr. u križiaka obyčajného)
 vonkajšia kostra – vyskytuje sa u bezstavovcov, neskladá sa zo stavcov, sú ňou chránené vnútorné orgány (napr. pancier raka)
 zvliekanie – odstránenie vonkajšej kostry, ktorá nerastie spolu s telom živočicha (napr. pancier raka), tiež to môže byť i odstránenie kože (napr. u hadov – táto koža sa volá lieno)
 inštinkt – súbor nepodmienených reflexov (vrodených reflexov)

Článkonožce – hmyz

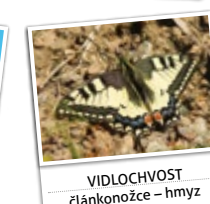
- zľava doprava: mucha domová – lízavé ústne orgány, vážka obyčajná – hryzavé, včela medonosná – lízavé, babočka pávová – cicavé
- a) áno, b) nie, c) nie, d) áno, e) nie, f) nie, g) áno
- a
-

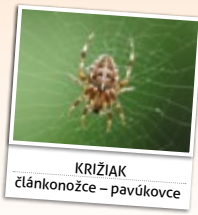

- Hmyz patrí medzi druhovo najpočetnejšiu skupinu článkonožcov. Dokáže regulovať početnosť iných druhov hmyzu. Pred nebezpečenstvom ho dokáže ochrániť rýchly pohyb. Stále nové druhy hmyzu sa popisujú. Niektoré druhy rozkladajú organickú hmotu, preto sú prospešné. Hmyz má vysokú rozmnožovaciu schopnosť. Služi pre iné živočíchy ako zdroj potravy. Niektoré druhy dokážu splýnuť s prostredím.
 známka: samostatná práca

Triedenie bezstavovcov do skupín

1.

2. A – opuzdrená larva pásomnice – uhor v nakazenom mäse,
B – larva pásavky zemiakovej, C – larva (húsenica) babôčky pávoovej
Larva hmyzu sa nenachádza na prvej fotografii, pretože pásomnica nepatrí medzi hmyz.

Otestuj sa

1. c, 2. b, 3. c, 4. b, 5. b, 6. b, 7. c, 8. a, 9. c, 10. a, 11. a, b, d, 12. b,
13. a, 14. b, 15. b, 16. b, 17. a, 18. b, 19. a, 20. b